

Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lagändringar som ska minska risken för att en privatperson drabbas av en betalningsanmärkning på grund av en skuld som han eller hon inte känner till. Lagändringarna görs i kreditupplysningslagen och i offentlighets- och sekretesslagen. Förslaget innebär att en gäldenär som betalar en skuld i samband med Kronofogdemyndighetens underrättelse inte drabbas av någon betalningsanmärkning. Genom lagändringarna får en betalningsanmärkning för ett krav i ett allmänt mål om verkställighet bara ges om målet har pågått efter det att Kronofogdemyndigheten har underrättat gäldenären om målet och han eller hon har haft tillräcklig tid att bevaka sin rätt, eller om Kronofogdemyndigheten har bedömt att det inte behövs någon sådan underrättelse. Kreditupplysningar ska på så vis bättre spegla gäldenärens betalningsvilja och betalningsförmåga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:105 Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar5

 Propositionen5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag9

 Propositionen9

Bilaga 2

Regeringens lagförslag 10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:105 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 8 juni 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Marie Granlund (S), Dennis Dioukarev (SD), Mats Persson (L), Ulla Andersson (V), Fredrik Schulte (M), Anette Åkesson (M), Jimmy Ståhl (SD) och Mathias Sundin (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar proposition 2016/17:105 Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut framgår av bilaga 1. Regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Lagrådet har granskat lagförslagen, och regeringen har följt Lagrådets förslag.

Utskottets överväganden

Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Inledning

I samband med att det 2011 infördes nya bestämmelser i kreditupplysningslagen (1973:1173) uppmärksammades brister i skyddet för den personliga integriteten vid kreditupplysningar som rör offentligt rättsliga krav. Regeringen anförde att det kunde bli aktuellt att återkomma med förslag i frågan (prop. 2009/10:151 s. 20). I juni 2013 gavs en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till åtgärder som minimerar risken för att en uppgift om en betalningsförsummelse (betalningsanmärkning) på grund av ett krav från det allmänna förekommer i kreditupplysningsföretagens register utan att gäldenären dessförinnan har fått kännedom om kravet. Utredningen lämnade sitt betänkande i september 2014.¹

Nuvarande regler

Mål om verkställighet och kreditupplysningar

Betalningsskyldighet till det allmänna kan fastställas genom ett myndighetsbeslut. Ett sådant beslut är en verkställbar exekutionstitel om det finns en särskild föreskrift om det. Betalningsskyldigheten kan då verkställas enligt reglerna i utsökningsbalken. Verkställigheten utförs av Kronofogdemyndigheten och sker genom att myndigheten beslutar om utmätning av egendom.

Ett mål om verkställighet av en betalningsförpliktelse handläggs hos Kronofogdemyndigheten som ett allmänt eller enskilt mål. Allmänna mål gäller offentligt rättsliga fordringar, t.ex. skatter, böter eller allmänna avgifter. Övriga mål kallas enskilda mål och gäller framför allt privaträttsliga fordringar, t.ex. betalningsförpliktelser som grundas på ett avtal.

När ett mål kommer in till Kronofogdemyndigheten ska myndigheten som huvudregel underrätta gäldenären om målet innan verkställigheten påbörjas för att gäldenären ska kunna bevaka sin rätt. Tidsfristen för betalning enligt underrättelsen brukar kallas avtid och bestäms vanligen till 14 dagar efter

¹ Tillförlitligare kreditupplysningar – ett förbättrat integritetsskydd vid offentligt rättsliga krav (SOU 2014:60).

avsändande. Är gäldenären bosatt utomlands brukar avitiden bestämmas till 30 dagar. Om målet kräver det ska underrättelsen delges.

Kronofogdemyndigheten behöver inte underrätta gäldenären om målet om det finns risk för att gäldenären gömmer eller förstör egendom eller om saken på något annat sätt är brådskande. Det krävs heller ingen underrättelse om gäldenären saknar känd adress och det inte har kunnat klarläggas var han eller hon finns.

Kronofogdemyndighetens databaser innehåller uppgifter om bl.a. mål, utslag, tillgångsundersökningar och utmätningsbeslut. Kreditupplysningsföretag får dagligen information om förändringar i utsöknings- och indrivningsbasen. När ett kreditupplysningsföretag har fått del av information om betalningsförsummelse, registreras en betalningsanmärkning i kreditupplysningsföretagets register. En sådan anmärkning är en indikation på en oförmåga eller ovilja hos gäldenären att betala en skuld. Reglerna om kreditupplysning skiljer sig delvis åt beroende på om en kreditupplysning avser en fysisk person som inte är en näringsidkare (privatperson) eller en juridisk person eller en fysisk person som är näringsidkare (företag). Kreditupplysningsverksamhet regleras i kreditupplysningslagen. Lagen syftar till att undanröja riskerna för att kreditupplysningar ska medföra otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Samtidigt är lagen avsedd att bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet.

Sekretess hos Kronofogdemyndigheten

Sekretess gäller för mål eller ärenden om utsökning och indrivning hos Kronofogdemyndigheten för en uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon annan närstående till honom eller henne lider skada eller men, s.k. omvänt skaderekvisit. Det framgår av 34 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I ett pågående mål gäller däremot inte sekretess för en uppgift om en förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten. Sekretess gäller inte heller för beslut i mål och ärenden. Enligt den s.k. tvåårsregeln gäller att en uppgift om en förpliktelse i ett avslutat mål inte heller omfattas av sekretess om verkställighet för någon annan förpliktelse söks inom två år eller om verkställighet tidigare har sökts och uppgiften inte är äldre än två år. Regeln innebär alltså att om det under en tvåårsperiod inkommer mer än en ansökan om verkställighet mot en gäldenär, omfattas uppgifterna om förpliktelserna inte av sekretesskyddet.

Kronofogdemyndigheten ska genast underrätta ett kreditupplysningsföretag om att ett sekretesskydd inträder eller upphör för en uppgift hos myndigheten som tidigare har lämnats ut. En sådan underrättelse ska lämnas när handläggningen av ett mål har avslutats, när en uppgift har blockerats eller när tvåårsregeln tillämpas. Utifrån detta kan kreditupplysningsföretagen sedan rätta, komplettera och gallra sina egna register.

Lagstiftningsåtgärder som vidtagits för att stärka integritetsskyddet

År 2001 skärptes sekretessreglerna för uppgifter som behandlas hos Kronofogdemyndigheten i dess exekutiva verksamhet (prop. 2000/01:33, bet. 2000/01:SkU20, rskr. 2000/01:176). Införandet av tvåårsregeln i nuvarande 34 kap. 1 § andra stycket 2 offentlighets- och sekretesslagen innebär att uppgifter om förpliktelser i enstaka mål inte längre är synliga i kreditupplysningar sedan målet avslutats. År 2008 förbättrades möjligheten till att rätta missvisande uppgifter hos Kronofogdemyndigheten genom en ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet (prop. 2007/08:116, bet. 2007/08:SkU30, rskr. 2007/08:165).

Trots åtgärderna finns det fortfarande situationer där enskilda riskerar att drabbas av betalningsanmärkningar utan att känna till kravet. Det kan t.ex. röra sig om att flera fordringar uppkommit på grund av samma bakomliggande omständighet och att tvåårsregeln då inte ger något skydd.

Ett starkare integritetsskydd vid kreditupplysning

Regeringen föreslår att kreditupplysningar om privatpersoner bara ska få innehålla en uppgift om en betalningsförsummelse i ett allmänt mål om verkställighet om vissa förutsättningar är uppfyllda. Det bör krävas att målet har pågått efter det att gäldenären har underrättats om målet och att han eller hon har haft tillräcklig tid för att bevaka sin rätt, eller att Kronofogdemyndigheten har bedömt att det inte behövs någon underrättelse. Endast sådana uppgifter som får lämnas ut i en kreditupplysning bör enligt regeringens mening få lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet. Straffansvaret för överträdelse av bestämmelserna om uppgifter om betalningsförsummelser bör gälla.

Skärpta sekretessregler i allmänna mål om verkställighet

I propositionen föreslår regeringen att bestämmelserna om sekretess när det gäller den s.k. tvåårsregeln ska tillämpas endast om vissa ytterligare förutsättningar är uppfyllda när det gäller ett allmänt mål om verkställighet där gäldenären är en privatperson. Det bör enligt regeringen krävas att målet har pågått efter det att Kronofogdemyndigheten har underrättat gäldenären om målet och att han eller hon har haft tillräcklig tid att bevaka sin rätt, eller att Kronofogdemyndigheten har bedömt att det inte behövs någon sådan underrättelse.

Ikraftträdande och övergångsregler

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla för uppgifter i mål som har inletts hos Kronofogdemyndigheten före ikraftträdandet.

Konsekvenser

Enligt regeringens bedömning innebär förslagen att integritetsskyddet för privatpersoner stärks. Regeringen menar att förslagen kommer att få positiva konsekvenser för beställare av kreditupplysningar genom att kreditupplysningarna blir mer relevanta. Förslagen kommer att leda till vissa kostnader av engångskaraktär för Kronofogdemyndigheten. Regeringen bedömer dock att dessa kostnader ryms inom befintliga ekonomiska ramar. I övrigt bedömer regeringen att förslagen inte medför några ökade kostnader för det allmänna eller kreditupplysningsföretagen.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:105 Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs i fråga om kreditupplysningslagen (1973:1173)¹
dels att 7 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §²

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller

2. har lett till ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Kreditupplysningar som avses i första stycket får inte heller innehålla uppgifter om kreditmissbruk, utom när krediten har lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och kredittagaren i avsevärd utsträckning överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten.

Om det finns särskilda skäl, får Datainspektionen besluta att ett företag ska undantas helt eller delvis från första och andra styckena.

Uppgifter som enligt första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

Denna paragraf gäller inte uppgifter om betalningsförsummelser i allmänna mål om verkställighet. Bestämmelser om sådana uppgifter finns i 7 a §.

7 a §

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får innehålla en uppgift om en betalningsförsummelse i ett allmänt mål om verkställighet endast om

1. målet har pågått efter det att

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2016:679.

en underrättelse enligt 4 kap. 12 § första stycket utsökningsbalken har lämnats och gäldenären har haft tillräcklig tid att bevaka sin rätt, eller

2. Kronofogdemyndigheten har bedömt att någon sådan underrättelse inte behövs enligt andra stycket i den paragrafen.

En uppgift som enligt första stycket inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

-
1. Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för uppgifter om betalningsföresummelser i mål som har inletts hos Kronofogdemyndigheten före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

1 §¹

Sekretess gäller hos Kronofogdemyndigheten i mål eller ärende om utsökning och indrivning samt i verksamhet enligt lagen (2014:836) om näringsförbud, för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till *denne* lider skada eller men.

Sekretess gäller hos Kronofogdemyndigheten i mål eller ärende om utsökning och indrivning samt i verksamhet enligt lagen (2014:836) om näringsförbud, för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till *honom eller henne* lider skada eller men.

Sekretessen gäller inte uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten

1. i ett pågående mål, eller

2. i ett avslutat mål, om verkställighet för någon annan förpliktelse söks inom två år eller om verkställighet tidigare sökts och uppgiften inte är äldre än två år.

För att sekretessen inte ska gälla enligt andra stycket 2 i ett allmänt mål om verkställighet där gäldenären är en fysisk person som inte är näringsidkare krävs dessutom att

1. målet har pågått efter det att en underrättelse enligt 4 kap. 12 § första stycket utsökningsbalken har lämnats och gäldenären har haft tillräcklig tid att bevaka sin rätt, eller

2. Kronofogdemyndigheten har bedömt att någon sådan underrättelse inte behövs enligt andra stycket i den paragrafen.

Vid tillämpning av andra stycket 2 ska det bortses från att någon annan verkställighet söks eller

¹ Senaste lydelse 2014:851.

tidigare sökts i ett allmänt mål där gäldenären är en fysisk person som inte är näringsidkare, om inte kraven i tredje stycket är uppfyllda i det målet.

Sekretessen gäller inte *heller* beslut i mål eller ärende.

Sekretessen gäller inte beslut i mål eller ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Om uppgiften avser den enskildes personliga förhållanden, gäller dock sekretessen i högst femtio år.

-
1. Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.
 2. Bestämmelserna i 34 kap. 1 § i paragrafens äldre lydelse gäller fortfarande för uppgifter om förpliktelser i mål som har inletts hos Kronofogdemyndigheten före ikraftträdandet.